

KÖKTÜRK Erol, “Kent ve Gençlik Forumu”, *Today's Metropol Dergisi*, Yıl: 1, Sayı: 3, Mayıs 2007, s: 116-121.

METROPOL KENT KÜLTÜRÜ ve YÖNETİMİ DERGİSİ
-FORUM-

GENÇLİK ve KENT
4 Mayıs 2007

Prof. Dr. EROL KÖKTÜRK - Metropol dergimizin üçüncü sayısının forum konusu, “Gençlik ve Kent.” Neden Gençlik ve Kent konusunu mayıs sayısı için düşündük? Mayıs, daha çok gençliği çağrıştıran bir ay. 19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramı bu çağrışımı pekiştiriyor. Kentte değişik gruplar yaşıyor: Kadınlar, çocuklar, özürlüler, işçiler, emekliler vd. Bu grupların içinde gençlik önemli bir kategori... Bugünkü forumunuzda gençlerin gözüyle, “kent nedir?”, “bir kentte yaşamak ne anlama geliyor?”, “yaşadıkları sorunlar neler?”, “çözüm olarak neler düşünüyorlar?”, gibi sorular çerçevesinde kenti ele almak istiyoruz...

Beş tane genç katılımcı var:

Gülin TUNCA (İTÜ, Şehir ve Bölge Planlama Bölümü), M. Uğur GİRİŞKEN (İTÜ, Jeodezi ve Fotogrametri Mühendisliği Bölümü), Canip SONATLI (İTÜ, Jeodezi ve Fotogrametri Mühendisliği Bölümü), H. Ertan KAYADALAREN (YTÜ, Gemi İnşaatı Mühendisliği), İbrahim KIRMIZITAŞ (Marmara Üniversitesi Kimya Mühendisliği)

Aslında bu forumu çok katı bir formatın içine sokmak istemiyorum. Bunu bir sohbete dönüştürebiliriz, karşılıklı olarak tartışmaya dönüştürebiliriz. Ama ilk önce benim kafamda şöyle bir soru var: Bir genç olarak bir kentte yaşamak ne anlama geliyor? Genç bakış açısıyla bir kent nedir? Birinci turda bu konudaki düşüncelerinizi almak isterim.

UĞUR - Genç olarak benim kente bakışım, aslında beklentilerimin ne ölçüde karşılandığıyla ilintili. Alışık olmadığımız bir yaşam biçimi var burada. Bu, zaten her kentte insanların yaşadığı bir şey, çünkü farklı bir sosyal çevreye giriyoruz. Bu çevrenin içinde, komşuluk ilişkilerinden tutalım da, apartmandaki yönetici ilişkilerine kadar, bakkalla konuşmalarımıza kadar, otobüsteki konuşmalarımıza kadar, okula kadar, her yerde farklı sorunlar oluyor, farklı gelişmeler oluyor. Ben, genç olarak kenti bir okul olarak görüyorum.

Prof. Dr. EROL KÖKTÜRK - Ne öğreniyorsun ki, okul diyorsun?

UĞUR - Eğer İstanbul özelinde konuşacak olursak, burada birçok şehirden gelen insanla bir arada yaşamayı öğreniyorum, onlardan bir şeyler alabiliyorum, onların kültürlerini tanıyabiliyorum; ama kendi şehrimde böyle bir şey yok. Ben Antep'ten geldim.

Prof. Dr. EROL KÖKTÜRK - Gaziantep'le İstanbul çok mu farklı?

UĞUR - Aslında çok farklı. Farklı şehirlerden gelen insanlarla konuşuyorum ve bunlar arasında ciddi farklar oluyor. Aynı şehrin insanları bile farklı olabiliyor. Benim tanıdığım arkadaşların hepsi farklı fikirleriyle bu şehirde farklı yerlere geldiler. Şöyle diyebilirim: Birçok arkadaşım şu an görüşemiyorsam, nedeni İstanbul'dur yine. Böyle bir sorun var. İstanbul'dan ben farklı bir şey kaparken, bu arkadaşlarımız farklı şeyler kapmışlardır, aramızda böyle bir ayrışma olmuştur.

Prof. Dr. EROL KÖKTÜRK - Geldiğin zaman yaşadığın en temel karmaşalar, çelişkiler nelerdi?

UĞUR - Ben konuşmayı çok severdim. 6 yıl önce bu kente geldiğim zaman tek derdim sınav olduğu için, ÖSS'den dolayı geldiğim için, kendimi bir anlamda yalıtım. Karşılaştığım en büyük sorun şu oldu: Arkadaşlarım yoktu. Yani yeni bir çevre vardı, yeni ilişkiler kurmam gerekiyordu ve bu ilişkileri kurmak da biraz zor oldu aslında. Çünkü insanlar kendini burada daha farklı şekilde belli ediyorlar...

Prof. Dr. EROL KÖKTÜRK - 6 yıl sonra İstanbul'la bütünleşebildin mi?

UĞUR - 6 yıl sonra İstanbul'un belirli bölgeleriyle bütünleşebildim sadece, belli insanlarla bütünleşebildim. Herkesle konuştum, herkesle dertleştim, mahalledeki insanlarla aynı kendi şehrimdeki gibi ilişkilendim. Fulya'da oturuyorum. Oradaki insanların dertlerini dinleyip, onlarla konuşma ihtiyacını her zaman duymuştum. Bu, aynı kendi şehrim gibiydi. Aslında bizim yaşam alanımıza benziyordu İstanbul da, ama farklı olan bir şey vardı; konuştuğumuz insanlar sanki İstanbul'dan farklı bir etkileşimle daha geniş bir açıdan bakabiliyorlardı. Bazen de baktığımızda daha geriye götürüyordu bizi. Birçok sorun da olsa, güvenliğinden sağlığına pek çok sorun da olsa, burada gerçekten farklı şehirlerden, farklı kültürlerden birçok arkadaşımın olması benim için önemli bir şeydi. Benim açımdan, geleceğe dair bakışımı da önemli derecede etkileyen bir şeydir bu.

GÜLİN - Ben Mersin'den geldim. 5 yıldır İstanbul'da yaşıyorum.

Prof. Dr. EROL KÖKTÜRK - Mersin de büyük bir kent, Antep büyük bir kent... Evet İstanbul onlardan çok büyük, ama Anadolu'nun 50-100 bin nüfuslu bir kentinden gelmiyorsunuz en azından. Sen de Uğur'un yaşadığı çelişkileri yaşadın mı?

GÜLİN - Bir süre ben de çok bocaladım, hatta epey bocaladım. Yeni arkadaşlar edinmekte çok zorlandım. Çünkü herkesin ayrı düşünce yapısı var, ayrı şekilde düşünüyorlar. Lisede hiç böyle sorunlarla karşılaşmamıştım. Sonuçta, Mersin'de gidilecek tek bir yer vardı, burada gidilecek çok fazla yer var ve insanlar o konuda bile ayrı düşebiliyorlar; yani birbirlerinden o noktada kopuyorlar... Bir de, ailemden kopma süreci de kötü oldu benim için.

İlk geldiğimde benim en çok çektiğim sıkıntı, kaldığım yerden okula gitmekti. Ben Maslak'ta kalıyordum. 1.5-2 saat sürelerde okula ulaşabiliyordum. Bu da benim yaşantımı çok fazla etkiliyordu, yani ulaşım büyük bir problemdi benim için. Hatta AKBİL alana kadar epey sıkıntı çektim.

Prof. Dr. EROL KÖKTÜRK - Geçen zaman içinde kent nereye geldi senin gözünde? Senin için İstanbul'un anlamı nedir?

GÜLİN - Sonuçta, bir sürü medeniyetin yaşadığı yer burası... O yönü ağır basıyor. Büyük sanayi burada, tüm hizmet sektörleri burada, her şey burada. Ayasofya, Sultanahmet, oraları çok görmek istiyordum, hep görmek istiyordum. Oraları gezdim. Mesela, bir Beşiktaş deyince bile, herkes, "Aaa, ne güzel, haydi gidelim" filan diyor; yani herkesin gözünde ayrı bir yeri var. Mesela, Ankara'da Kızılay Meydanı deyince herkes o kadar etkilenmiyor; ama Taksim deyince, bir süreklilik var. Orası hiçbir zaman cansız bir yer olmuyor, sürekli canlı, yani her zaman hayat var orada. Sonuç olarak, ben İstanbul'da yaşamaktan çok mutluyum.

CANİP - Ben Kıbrıs'tan geldim. Kıbrıslıyım. 5 yıldır İstanbul'da yaşıyorum. Benim gözümde kent, insanı mutlu etmeli. En önemli olay bu. Yani sokakta yürürken insan mutlu olabilmeli. Binalara bakarken ya da ağaçlara bakarken, kuşlara bakarken veya diğer insanlardan etkilenirken, insana mutluluk verebilecek bir yer olması lazım kentin. Ben Kıbrıs'ta da mutluydum, burada da mutluyum. Çünkü Kıbrıs'la karşılaştırdığım zaman, bir genç olarak, İstanbul'da gidilecek çok şey var, daha hızlı, eğitim açısından daha çok kaynağa ulaşılabilir. Spor, eğlence, kültür, eğitim, sağlık, bu gibi hizmetlere ulaşılabilir büyük kent olduğu için. İnsanın gereksinimlerini de kolay sağlayabilmelidir bir kent. Ama burada tabii sorunlar var; ulaşım sorunu var, çok kalabalık. Bunlar zamanla sıkıcı olabiliyor. Ama mutlu oluyorum. Dedikim gibi, insan yürürken mutlu olabilmeli bir kentte.

Prof. Dr. EROL KÖKTÜRK - Bunu sen mi yaratıyorsun, kent mi yaratıyor?

CANİP - Bunu kent yaratıyor. Mesela ben, en çok Sultanahmet'ten Gülhane Parkı'na yürürken mutlu oluyorum; çünkü medeniyet var orada, tarih var. Bence, şehre bakarken mutlu olabiliyor insan. Plansız bir bölgede yürüdüğünüzü düşünün, bir de plan olan yerde yürüdüğünüzü düşünün; bence, insan psikolojisi daha farklı olur.

Prof. Dr. EROL KÖKTÜRK - İstanbul'da dolu dolu yaşayabiliyor musun? Çok fazla olanak var da, sen bundan yararlanabiliyor musun?

CANİP - Aslında pek sayılmaz. Çünkü İstanbul çok büyük bir kent, ulaşımı da biraz kötü. Her yere her an ulaşmak pek mümkün olmuyor. O bakımdan, bütün gereksinimlerden yararlanmak pek mümkün değil.

İBRAHİM - Ben Tunceli'den geldim. Bizim şehir merkezimiz 25 bin nüfuslu bir yer. Çarşı dediğimiz alan, şuranın yarısı kadar bir yerdir. Çıkıp oradan İstanbul'a gelmek, insanı altüst edebiliyor açıkçası. İlk bir yıl, özellikle de ilk geldiğim bir-iki ayda çok zorlandım. İstanbul'a geldiğimde, geceleri ağladığımı filan hatırlarım. Çünkü çok küçük bir yerde yaşıyorsunuz, yaşadığımız küçük yer sizin hayallerinizi de bir nevi sınırlıyor. Yaşadığımız çevrenin, alanın, kentin size verdiği şeyler sizin görüş açınızı, düşüncelerinizi, duygularınızı da belirlemede bir etken olabiliyor. Benim yaşadığım şehir küçük bir yerdi. Ben, 19 yaşında İstanbul'a geldiğimde ilk kez sinemaya gittim. Bu büyük bir kayıp aslında. Geldim, İstanbul'da yaşıyorum. Açıkçası, büyük sorun da şu: Ben, yaşadığım yerde mutluydum. İstanbul'a geldim. İstanbul'a alışmak benim için sorun oldu. Şimdi İstanbul'da yaşıyorum, İstanbul'da da mutluyum; ama memleketime döndüğümde memleketimde mutlu olamayacağıma inanıyorum açıkçası.

Kent diye genişletiyoruz, ama aslında yaşadığımız bir çevre, yani çevreyle ilişkilerimiz. Bu çevre bizim çoğu şeyimizi belirliyor, bizim görüş açımızı belirliyor, bizim duygularımızı değiştiriyor, bizim önyargılarımızı yıkıyor, farklı konular hakkında çok çeşitli düşünmemize sebep olabiliyor. Yani dar bir yerde, küçük bir yerde küçük düşüncelere sahipsin, küçük tatminlerin var. Yani benim için, kent dediğimiz yer, açıkçası, ne kadar tatmin olabiliyorsunuz ve bu tatmin olma sırasında ne kadar şey sizden gidiyor? Oradaki tatminle İstanbul'da yaşadığımız arasında çok büyük bir uçurum var. İstanbul'u Tunceli'ye taşıdığımızda, arada büyük bir fark göze çarpıyor. Örneğin Tunceli'de halen sinema yok. Açıkçası, 80'den önce üç-dört tane varmış; ama 2000'li yıllarda hâlâ sinema yok Tunceli'de. Eskiden köylere tiyatrolar gelirmiş, açık tiyatrolar; ama şimdi köy diye bir kavram kalmadı Tunceli'de. Terör olayları köy kavramını bitirdi.

ERTAN - Ben de Gaziantep'ten geldim, 5 yıldır burada yaşıyorum. İlk geldiğimde inanılmaz bir çeşitlilik görüyordum etrafımda, çok fazla bir çeşitlilik. İnsan bir anda neyin ucundan tutacağını, hangi ilgi alanıyla ilgileneceğini bilemiyor. "Buraya da gideyim, şurayı da göreyim" gibi. Mutluluk, merak karışımı bir hevesle geliyor ilk önce buraya. Tabii ki, oralardan farkı, daha fazla alternatif şeyler bulabiliyorsunuz. Gerek sanat açısından, gerek kültür açısından, insanlar açısından, farklı düşüncedeki insanlara daha fazla ulaşabiliyorsunuz. Aynı şekilde, her yerde bulamayacağımız muhalif görüşlere sahip kişilerle konuşabiliyorsunuz veya her yerde ulaşamayacağımız yayınlara ulaşabiliyorsunuz. Ama kentin etkilerinin insanlara yansması, birey olarak insanı nasıl etkilediği önemli benim için.

Prof. Dr. EROL KÖKTÜRK - Belki sen, kentin senin üzerinde etkiler yaratmasına açık olabilirsin; ama bütün gençlik açık mı böyle bir etkiye, herkes bu kentten etkilenmek istiyor mu? Yoksa bazıları kapalı mı, yani değişmemek mi istiyor örneğin? Değişmeye karşı direnç gösteren gençlik kesimi yok mu? Yani geldiği gibi yaşayan, kentle bütünleşmeyen, bu kentin kendini etkilemesine karşı kendini kapatan böyle bir kesim de yok mu?

ERTAN - Mutlaka vardır, olduğuna da eminim. Çeşitlilik içinde o da bir grup olarak görünüyor sonuçta. Nasıl gruplamalar yapabilirim? Geldiği kültürü koruyup, bir yandan da buradan bir şeyler alıp üzerine eklemeye çalışanlar; yani "Tam olarak açık olmayanlar..." Daha önce hiç bilmediği,

savunmadığı bir şeyle ilgili veya görmediği bir şeyle ilgili tam olarak açık değil ve az çok bildiği bir şeyleri ekleyebilen veya onu kendi kültürüyle birleştirmek isteyenler olabilir.

Prof. Dr. EROL KÖKTÜRK - Seni İstanbul'da etkileyen en önemli olgular neler?

ERTAN - Türkiye'nin bir vizyon şehri olduğu için, az çok burada olan her olayın bütün Türkiye'ye her çapta yaşanmış bir olay gibi lanse edilmesi beni biraz hayrete düşürüyor açıkçası; yani bu beni etkilemiyor diyemem. Ülkenin bir nabız noktası olması inanılmaz derecede etkiliyor beni. Herkesin gözünün burada olduğunu bilmek biraz garip geliyor.

Prof. Dr. EROL KÖKTÜRK - Bir genç olarak bu kentte yaşarken karşılaştığın en önemli sorunlar neler? “Ben bu kentin yöneticisi olsam, şu sorunları çözmek isterdim” diye zaman zaman düşünüyoruz ya kendi kendimize.

İBRAHİM - “Kavgayı dövüşü kaldırmak isterim, eğitimin standardını yükseltmek isterim” gibi şeyler değil de, şöyle diyeyim: İnsanların mutluluğu bence çok önemli bir olgu. İnsanlar mutlu olduğu zaman, eğitime de veya bilince de, mantığa da daha kolay ulaşabileceğini düşünüyorum; yani kendi ruh hali daha önemli. Ama İstanbul'da baktığınız zaman, herkesin kalabalıkta yalnız olduğunu görüyorsunuz; yani sürekli somurtan yüzler... Belki bir insan arayışı, belki umut arayışı, belki bir gelecek arayışı içinde kaygıları olduğunu görüyorsunuz insanların. Dolayısıyla, mutlulukları da etkileniyor bundan. Mutlulukları etkilenince, hayata karşı olan şevklerinde kırılmalar oluyor. Kırılmalar dediğim, mesela, “Büyüyünce şu olmak istiyorum, büyüyünce bu olmak istiyorum” diye umut ettiği şeyleri gerçekleştirme direnci kırılıyor gibi geliyor bana. Ruhsal bir inme gibi bir şey bu.

Prof. Dr. EROL KÖKTÜRK - Gençlik içinde, bir kentte yaşarken, gençliği mutsuz eden nedenler nelerdir sence? Yani seni mutsuz eden sorunlar nelerdir?

İBRAHİM - Benim en büyük problemlerimden biri trafiktir... Aynı zamanda, İstanbul'da adım başı para gidiyor. Para olmadan hiçbir yere gidemiyorsunuz. Paranız olmazsa, Beşiktaş'tan Taksim'e bile çıkamıyorsunuz. Yürümek isteseyiz, çok sapa bir mekân. Ankara olsa, belki yürürsünüz; ama İstanbul'da o bile gerçekleşmiyor, yapamıyorsunuz. Bir yerde oturup bir şey yiyemiyorsunuz. İstanbul'da giderin de fazla olması başka bir problem. Herkesin genel problemleri bunlar.

Prof. Dr. EROL KÖKTÜRK - Bu ekonomik neden, kendini bir genç olarak gerçekleştirmeye seni büyük oranda belirliyor ya da kısıtlıyor. Peki, bütçenin ne kadarını sosyal yaşama ayırabiliyorsun?

İBRAHİM - Bana ayda ailemden 600 milyon geliyor, 50 milyon da burs alıyorum. Bunun 300-400'ü faturalara gidiyor, geri kalan bana kalıyor. Bunun içinde, arkadaşlarımla çıkıp bir arada oturmalar, çektiğim ders notları, dışarı çıkma, gittiğim sinemalar, tiyatrolar vesaire var. Bunlar da insan için problem oluşturuyor. Yani kendi kendine üzülyorsun ve imkânları olan insanları da bir nevi kıskanıyorsun. Sonuçta, gitmek istediğin, yapmak istediğin bir sürü şey vardır; fakat yapamıyorsun. Aslında insana en çok koyan da bunun kendi elinde olmaması. Sonuçta, bana gelen paranın miktarı belli, bunun dışına çıkamıyorum.

CANİP - Gençler nereye para harcar; sinemaya para harcar, yemeye-içmeye para harcar, ulaşımaya para harcar, kitaba para harcar. Giderlere bakmak lazım; giderler çok pahalıysa, sıkıntı vardır zaten. Ulaşım pahalı mı? Pahalı. Dışarıda bir yerde oturup bir şeyler yemek genel itibarıyla çok ucuz değil. Her istediğinizde dışarıya çıkamıyorsunuz ya da sinemaya gitmek pahalı. En başta gelen sorun ekonomik sorun gibi gözüküyor.

Prof. Dr. EROL KÖKTÜRK - Bayan olarak senin zorlukların farklılaşıyor mu?

GÜLİN - Mesela, bir metropol kentte, bir sürü insanın bir arada olduğu, ayrı düşünen insanların bir arada araya geldiği bir yerde, yolda yürürken değişik bir şey giydiysem, Taksim'de ayrı gözle bakılıyor, Üsküdar'da ayrı gözle bakılıyor. İstanbul açısından örnek verirsem, bence, İstanbul'da

benim gördüğüm en büyük sorun, kalabalık olması ve bazı etnik grupların aynı yerde bulunması. Bence, kentteki en büyük sorun, oraya adapte olamamış insanların olması.

Prof. Dr. EROL KÖKTÜRK - Bir bayan olarak başka sorunların? Ne kadar özgürsün?

GÜLİN - Geceleyin istediğim gibi dışarı çıkamamam, yürüyememem. Türkiye çapında bakacak olursak, bu yönden hiçbir bayan özgür değil bence. Yani gece 24.00'ten sonra tek başına yürüyünce, İstanbul'da bir şey olmayacağını düşünüyorsun; ama ben kendi içimde geriliyorum, yani köşelere sinerek gidiyorum. Benim bayan arkadaşlarımdan, birkaç kişi dışında hepsi aynı problemi yaşıyor.

Prof. Dr. EROL KÖKTÜRK - Bu problemi yaşamayanlar niye yaşamıyor?

GÜLİN - Onlar da, aile problemi yaşamış, hiçbir şeyi takmayan, hiçbir şey umurunda olmayan insanlar. Burada aile olguları da değişik. Geldiğim yerde, ailesi ayrılmış hiçbir arkadaşım yoktu çevremde. Ama buraya geldiğimde, çok fazla ailesi ayrılmış insan gördüm. Mesela, bu da benim gördüğüm özel bir ayırım olabilir. Yani metropolde insanlar sürekli kendi içlerine dönüyorlar. Mesela, yolda giderken kendi kendilerine konuşuyorlar. Bu bile artık ne kadar yalnızlaştığının kanıtı bence. O yüzden, burada insanlar birbirini anlamıyorlar. Belki dinliyor olabilirler, ama anlamıyorlar.

Prof. Dr. EROL KÖKTÜRK - Sence, bir kentte yaşayan gencin yaşadığı temel sorunlar neler?

UĞUR - Bir kentte yaşayan gençlerin öncelikli sorunu, geleceğinin olmaması. Üniversite öğrencileri de kent yaşamından bir anlamda soyutlandığı, sadece kentin bazı nimetlerinden faydalanan kesim olarak algılandığı için kentin farklı yerleşim alanlarındaki insanlar yaşam alanlarına hapsedilmişlerdir. Onlar kentin diğer kısmına hiçbir zaman gidemezler. Zaten çalışan bir insanın, pazar günü dışında Taksim'e çıkmasını olanaksız olarak görüyorum. Ayrıca, bir defa para üzerine kurulu bir şehirde yaşıyoruz. Yani her şey plansızlığın ürünü ve paraya dayalı bir şehir burası. Bu da gençliği tabii ki etkiliyor; çünkü paraya dayalı bir kentte, tüm beklentilerin para üstünden endekslendiği bir sistemde bu insanlar geleceğe tabii ki umutla bakamıyorlar, çünkü bir gelecek göremiyorlar ve gördükleri gelecek de pek iç açıcı olmuyor. Örneğin, bazı insanlar Sultanbeyli'de yaşamak zorunda, yani oradan dışarıya bir adım çıkamayıpabilirler.

Kentteki gençlerin sorunlarına bakacak olursak, bir defa, bir geleceksizlik var, geleceğe dair karamsarlık var. Bunun yanında, planlama, altyapı gibi bir şey yok. Hem eğitimde, hem sağlıkta, hem kültürel faaliyetlerde bir planlama anlayışı yok maalesef, kentin böyle bir politikası yok. İnsanlar da bundan tabii ki etkilenecektir. Örneğin, bir kentte suç bölgesi olarak nitelendirilen ya da o bölgeye cemaatçilik anlayışıyla hâkim olan bölgeler var... Bir defa, bu bölgedeki insanların kültür seviyelerini dikkate alan bir kent anlayışımız yok, politikamız yok. Kent politikasının olmadığı bir yerde de gençlerin bu sorunlarına ne derecede çözüm bulunur, bilemiyorum. Çünkü bu bölgedeki insanlara verilen bir eğitim anlayışı yok, kentin eğitime dair bir sözü yok aslında ülkemizde.

Prof. Dr. EROL KÖKTÜRK - Kentin bu anlamdaki yaşamına katılmak için ne kadar çaba harcıyorsun?

UĞUR - Aslında katılmak için bir çaba harcamıyoruz, gününbirlik olaylara müdahale edebiliyoruz. Örneğin, mahallemizdeki bir kaldırımın kasten birisi tarafından kuşatılmasını kime şikayet edeceğimize dair bir tavrımız bile yok. "Kimi kime şikayet edeceğiz" olayı var. Çünkü bizi buna yönlendiriyorlar, yani "Güçlü olan insan her şeyi yapabilir" anlayışıyla. Yani kente dair sorunlarımızı bir şekilde dahil olamıyoruz aslında.

Prof. Dr. EROL KÖKTÜRK - Sen de kendini o anlamda bu kent yaşamı içinde dışlanmış hissediyor musun?

UĞUR - Evet, aslında kent yaşamı içerisinde dışlanmış hissediyoruz. Birilerinin çizdiği sınırlar içinde yaşadığımızı, tüketebileceğimiz kadar şeyi tüketebilecek olanakları bize sağladığını, geleceğe dair

böyle kaygılar üzerinden birilerinin planlama adına kent yaşamını düzenlediğini görüyoruz. Böyle bir kent yaşamında gençlerin sorunları da tabii çeşit çeşit, türlü türlü. Çünkü katılımcılık zaten baştan yok...

Prof. Dr. EROL KÖKTÜRK - Bu dışlanmışlığı kırmak için sen ne yapıyorsun, daha doğrusu bir şey yapıyor musun? Örneğin, bir kere bir yerel yönetim birimine elektronik posta gönderdin mi, ya da bir belediyeden içeri girip de, bir yöneticiyle, bir meclis üyesiyle, muhtarla görüşmek istedin mi, ya da çevrendeki gençlerle birlikte bir istemini dile getirmek için bir çaban oldu mu hiç?

UĞUR - İki kere oldu, ama bu da tabii sorunlarla ilgili. Sorunlar olunca zaten katılabiliyoruz ancak, yani birileri belli zorluklar çıkardığı zaman. Örneğin, evimizde yangın çıktığında Elektrik İdaresiyle defalarca görüşmüştük. Ama onda da sonunda yine kabahat bizde çıktı herhalde. Öyle bir durumla karşılaştık.

Prof. Dr. EROL KÖKTÜRK - Sen de kendini dışlanmış hissediyor musun?

GÜLİN - Dışlanmış hissetmiyorum da, ben kendimi soyutluyorum diyebilirim. Günlük dertler, okul stresi vesaire nedeniyle böyle. Yani öyle zamanlar oluyor. Mesela, ben hiç belediyeye gidip, “Şu sorunları yaşıyorum” demedim; ama bölümümden ötürü, ben Şehir Planlama Bölümünde okuyorum, sürekli belediyelerle temas halindeyim. Ama görüyorum, planlamaya bir katılım yok. Sürekli önümüze engel çıkartıyorlar. Mesela, Atatürk Kitaplığına gittiğimizde, kütüphaneye gittiğimizde, oradaki insanlar bile hiçbir şey yapmıyorlar, sadece oturuyorlar. Bence, Türkiye'deki bütün kentlerin sorunu bu; yani insanların hiçbir şey yapmak istememesi. Arkadaşlarla da konuşuyoruz, “İçimizde bir umut var mı?” diye. Bazen var, ama bazen yok. Mesela, öyle zamanlar geliyor ki, “Allah kahretsin” diye düşünebiliyoruz. Ama bazen de öyle oluyor ki, “Bunların üstesinden geleceğim, her şeyi yapacağım” diye düşünebiliyorsunuz. Ama bence, Türkiye'deki kentlerde yaşayan insanlarda bir umutsuzluk var. Belki de o yüzden hiçbir şeyle ilgilenmiyorlar, hiçbir şeyle ilgilenmedikleri için sadece yerlerinde oturuyorlar...

Prof. Dr. EROL KÖKTÜRK - “Kentlerin birimleri aslında demokrasi okullarıdır” denir. Dolayısıyla, insanların bu yerel yönetimlerden kopuşması demek ki bizim genel demokrasi sorunumuzun da bir parçası.

İBRAHİM - Örneğin, gidip başvuracağım, bir sorunumu aktaracağım; ama açıkçası, oradan bir cevap alabileceğime inanmıyorum. Bir sorunumuz vardır; “Birleşelim, bir şeyler yapalım” dediğinizde, “Ben yapamam, boş ver. Zaten hallolmaz” deniliyor. Hukuk sistemimizde bile bir dava 2 yılda, 3 yılda, 5 yılda, 10 yılda ancak hallolabiliyor. Yani devletin ana taşlarını oluşturan bir sistemde bile böyleyse Türkiye'de, belediyede bu sürecin uzun olması gayet normal ve insanlar da bunun az çok farkında. Yani belediyeler, muhtarlık bir rant yerine dönmüş gibi İstanbul'da.

Prof. Dr. EROL KÖKTÜRK - Sen de kendini bu kentte dışlanmış hissediyor musun? Sen de boş vermişler sınıfından mısın?

CANİP - Evet, kendimi dışlanmış hissediyorum. Görüşlerimi dile getirdiğim zaman baskı göreceğimi düşünüyorum... Diğer insanların haklarını dile getirmeye müsait bir ortam olmadığı için, kendimi dışlanmış hissediyorum. Kendimi aslında biraz boş vermişler sınıfından hissediyorum, aslında biraz da öyle hissetmeye doğru gittiğimi, umutsuzlaştığımı fark ediyorum. Her gün yaşadığımız olaylardan, gördüğümüz şeylerden dolayı biraz duyarsızlık kazandığımı hissediyorum bu şehirde yaşarken. Bu bakımdan, İstanbul aslında bunu gösteriyor; azınlıkların hakları korunmuyor.

Prof. Dr. EROL KÖKTÜRK - Öğrenci genç olmak, bu kenti yaşamak anlamında bir engelleyici unsur olarak karşınıza çıkıyor mu? Yani sizin kendinize ayıracağınız zamanları kısıtlayan, size bu olanağı sunmayan bir öğrencilik ortamı mı var? Derslerini düşünmek zorunda olan bir kesim mi öğrenci gençlik, yoksa kendine zaman bulabilen bir gençlik mi?

GÜLİN - Bence, eğitim sisteminden ötürü bazı noktalarda bizleri engelleyen bir şey. Ezberci mantıkla ilerlediğimiz için ve sürekli ödevler, dersler, yoklamalar filan, beni kısıtlayan bir şey. Mesela, sinemaya gitmeyi planlıyorum; ama ertesi gün bir ödevim var. Bu açıdan kısıtlanıyorsun. Mesela, şehirdeki film festivaline gidemiyorsun o gün, onu kaçırıyorsun, şehrin sana sunduğu belli başlı bir aktiviteye girememiş oluyorsun. Bu yönlerden kısıtlıyor. Ama öğrenci olunca, bazı yerlerde indirimlerden yararlanıyorsun. Öyle avantajları da var. Ama genelde kısıtladığını düşünüyorum. Sonuçta, her şeyi derste öğrenemiyoruz, yani üniversitelerin durumu belli.

Bir şehir planlama öğrencisi olarak Tahtakale'yi gördükten sonra, insan ister istemez, "Ne oluyor, neredeyim ben?" diye düşünüyor. En basitinden, Tarlabası ile İstiklal'i ele alabiliriz. Mesela, İstanbul Metropolitan Planlama kuruldu şu anda. İstanbul bu kadar büyük bir kent ve buranın metropoliten planı bile yok. Hiçbir dünya metropolünde böyle bir şeye rastlayamazsınız. Bu, sadece Türkiye'ye özgüdür.

Metropol kente bakacak olursak, önümüzde çok büyük dünya örnekleri var; biz hâlâ onlar gibi olmadık. Ne kentlilik bilincini yaşayabildik, ne kent planına katılım sürecini gerçekleştirebildik, ne de onun kültürünü alabildik. Hâlâ sokaklara tüküren insanlar var. Mesela, insanlar yürürken sokağa tükürüyor, yanındaki arkadaşları gülüyor, sen ona iğrenerek bakıyorsun. Yani bu, uçurumu en iyi şekilde tarif edebilecek bir şey.

CANİP - Aslında değişir, yani yine kişiye göre değişir. Neden değişir? Yine her şey gibi ekonomiye bakar aslında biraz da. Yani dediğimiz olanaklar, kentin nimetleri çok güzel, İstanbul harika bir kent, ama...

Prof. Dr. EROL KÖKTÜRK - Amerika'ya okumaya giden herkes şöyle bir şeyden söz eder: "Ben, öğrenciliğimde şurada çalıştım, burada çalıştım vesaire." Yani çalışarak öğrencilik yapma imkânı yok mu örneğin İstanbul'da?

CANİP - Mesela, ben geçen sene Atina'ya gittim. Kıbrıslı Rum arkadaşlarım var; hepsi çalışır, hepsinin bir mesleği var. 18.00'den 23.00'e kadar bir yerlerde çalışır, para kazanır. O parayla geçinebiliyorlar. Ev kirası, ulaşım, yiyecek, hepsini karşılayabiliyorlar. Ama nasıl karşılayabiliyorlar? Yunanistan'da eğitim sistemi daha farklı, Avrupa'nın birçok ülkesinde de öyle. Bir kere, devam zorunluluğu yok, ezberci bir eğitim de yok, araştırmaya dayalı bir eğitim var. Bundan dolayı devam zorunluluğu da yok. Adam, başka şeyler için zaman bulabiliyor. Bizde hep ezberci bir eğitim sistemi var; yani her gün okula gitmek zorundasın, yüzde 70 devam zorunluluğu var, hocanın anlattığını öğrenmek zorundasın. Ya okula gideceğim, ya araştırma yapacağım, ya projeye katılacağım, ya sosyal aktivite olacak ya da bazı şeyleri kendi başıma öğrenmeye çalışıp düşünmeye vaktim olacak kendi mesleğimle ilgili. Eğitim sistemindeki problemler kentteki yaşamı engelleyebiliyor.

İBRAHİM - Okul, iş, sosyal yaşam, bu üçü bir öğrenci için bir araya gelemez. Ben çalışıyor olsam, 16.30'da çıkacağım, bir saat yemek yiyip dinleneceğim, 18.00'de işe gidip çalışacağım, 22.00'de çıktım. Nasıl eve gideceğim, nasıl gidip ders çalışacağım, nasıl sosyal hayatımı ilerleteceğim? Yani para gelir bana, ama bunun götürüsü de çok fazladır. Tamam, belki paranız olunca daha rahat yaşarsınız öğrenciliğinizi; ama her şeyi de böyle çok rahat yaşamak değil açıkçası. Öğrenciliğin güzel yanlarından biri de, biraz da böyle problemlerle yaşamaktır açıkçası.

GÜLİN - Yani sosyal yaşamımızı ilerletmek için işe gireceğiz, para kazanacağız; ama sosyal yaşantıya zaman kalmayacak.

Prof. Dr. EROL KÖKTÜRK - Bütün bu karmaşaların, sorunların, umutsuzlukların, umutların arasında, gençlik birbiriyle ne kadar kaynaşıyor?

İBRAHİM - Bir sürü problem var, sorun var; ama hiç de yalnız değiliz. Ben, yaşadığım problemleri tek başına yaşamıyorum açıkçası. Yan yana geldiğimizde, bu problemleri konuşmak bile bize zevk veriyordur açıkçası. Sorunlar yaşıyoruz, İstanbul'da öğrenci olmak zor; ama her zor olan şey kötü

değil. Yani bu zor, ama güzel de aynı zamanda. Yani İstanbul'da öğrenci olmak gerçekten zor, ama İstanbul'da öğrenci olmak gerçekten de güzel. Bir hayat tecrübesi bu. İstanbul'a geldiğim an ile şu anı karşılaştırıyorum; yani İstanbul'a geldiğimde hiçbir şey bilmiyordum. Bilmiyorum, çok değiştirdi beni, bir sürü insan tanıdım, her çevreden insanlar tanıdım. Farklı illerden, farklı çevrelerden bir sürü insan var ve bir sürü insanla muhabbetim var. Bir sürü insanla bir sürü şey paylaşabiliyorum.

Prof. Dr. EROL KÖKTÜRK - Ne kadar kalıcı ilişkiler oluşuyor?

ERTAN - Tabii, İstanbul bu görüşmeleri bir nevi kısıtlıyor. Sadece İstanbul değil, yaşadığımız ülke bunu kısıtlıyor. Ama yine de biz bir şeyleri yaşatmaya çalışıyoruz, bunu yaşatmak da güzel, zorluklarla baş etmeye çalışmak da güzel.

Prof. Dr. EROL KÖKTÜRK - Neler yapılabilir? Ulaşımdan tutun da yalnızlıklara, paylaşmadan tutun da ekonomiye kadar, neler yapılabilir? “Şu da şöyle olsa” filan dediğimiz çözümler nelerdir?

UĞUR - Somut öneriler getiremeyiz belki, ama kent yaşamına dair çok basit çözümler olduğu muhakkak. Bir defa, katılımcı bir demokrasiyle, bu kentte planlama anlayışının, bölgedeki insanların gereksinimlerine cevap veren bir anlayışın gelmesi gerekiyor öncelikli olarak. Bu olmadan, şu anda belirteceğimiz her şey yalandan ibaret olacaktır. Örneğin, şehrimizde trafik sorununun çözümü için bir raylı sistem gereklidir. Mesela, şu andaki aktarmalı sistemi bir bütünleştirebilseler, çok iyi olur. Bu, beni trafikten kurtaran önemli bir faktördür.

Suçun olduğu yerlerde, o bölgedeki insanların bir anlamda üretime katılması ve o üretim sırasında da eğitimlerini bir şekilde tamamlaması, sosyal ve kültürel her tür aktiviteyi içeren böyle bir program içerisine bu bölgedeki insanların kazanılması gerekiyor. Bunu şu anda kente uyguladığımız takdirde, bu bölgedeki insanların belki elektrikten kısmen muafiyeti getirebiliriz. Bu bölgedeki insanların bir şekilde teşvik edilmesi gerekir. Bu, bir kentlilik bilincini de yaratabilir, katılımcılık anlayışını da arttırabilir. Ama bu yaklaşımlar şu andaki sistemimiz genelinde yer bulur mu, bulmaz mı, orasını bilmiyorum. Sorun yaratacağı, çünkü katılımcılık istenmeyen bir şey.

İBRAHİM - Bence, bütün problemlerin temelinde eğitim yatıyor. Bence, insanların eğitimi en büyük problem. İnsanlar çoğu şeyden habersizler, bilmiyorlar, hiçbir şeyden haberleri yok. Bence, insanlar ne kadar boşsa, o kadar hata yaparlar. İnsanları bir şeyle meşgul etmek, aynı anda bir şeyler vermek gerekir. Bence, eğitim sistemini değiştirmek gerekiyor. Bu, sadece okullar, üniversiteler, bizim girdiğimiz sınavlar, ezberci eğitim filan değil. Yani kültürel anlamda, sosyal anlamda, nereden geldik, nereye gidiyoruz; yani geniş kapsamda eğitimin içerdiği her şeyi insanlara vermemiz gerekiyor. Küçük yaşlardan itibaren, ilkokula başladıktan sonra, bence eğitim sisteminde büyük bir değişikliğin yapılması gerekiyor. Bu, bütün sorunları çözebilir bence.

ERTAN - Kendi bulunduğumuz çerçeve açısından bakacak olursak, üniversiteleri sadece mesleki eğitim veren yerler olarak görmemeliler, buna göre bir eğitim vermemeliler. Ben, sosyal derslerin daha çok olmasını istiyorum. Hatta bununla ilgili aktiviteler düzenlensin, sadece teorik dersler olmasın. Aldığımız eğitimle ilgili örnekler gösterilsin veya o konuyla ilgili söyleşiler yapılsın. Bu şekilde, öğrenciler kültür-sanat gibi etkinliklere daha fazla yönlendirilerek, sadece mesleki eğitim almadan, farklı farklı şeylere de yönlendirilip daha fazla bilinç sahibi olacaklardır ve yaratıcılıkları sönmeyecektir.

GÜLİN - Sivil toplum kuruluşları bu yönde birazcık daha ileriye gitmeli... Sivil toplum kuruluşları sadece dış görünüş güzelleştirmek için değil de, insanlara da bir şekilde eğitim verilebilir burada. Bu konuda sivil toplum kuruluşlarına çok fazla görev düşüyor.

Belediyelerde bazı problemler olduğunu belirttik, katılım açısından. Sonuçta, teknoloji gelişti. Artık belediyeler de e-mali yoluyla tüm insanlara ulaşabilir, tüm insanlara yaptıkları projeleri sunabilirler. Ama dediğim gibi, sunmak istemiyorlar; çünkü rant kaygısı var. Mesela, mahallelerde, her apartmandan bir temsilci seçip, kendi mahalle gruplarını oluşturuyorlar. Mesela, apartman yöneticisiyle eninde sonunda bir kere dahi olsa konuşmuş oluyorsunuz. Yani buradan bir şekilde

katılım sağlanabilir. Sonuçta, İstanbul'un bir gerçeği deprem. Ama insanlar bu sefer depremde birleştiler, ama başka bir şeyde de birleşebilirler.

Metropolde yerel yönetimin çok büyük payı var; ama sonuçta, büyükşehir belediyesi her şeyi yetiştiremez. “Kendi küçük çevremizde kaldık” diyoruz; hiç değilse o küçük çevreyi güzelleştirelim. “İstanbul'un her tarafına yetişemiyoruz” diyoruz, ulaşım problemimiz var ve bu da çok uzun vadede çözülemeyecek. Bu yüzden, bence daha küçük çapta başlayıp, daha sonra o küçük çapta yapılan çalışmaların hepsi birleştirilebilir.

CANİP - İnsanlar katılımcı olabilmeli, yerel yönetimlere katılabilmeli halk. Demin Gülin’de bahsetti; bu sokakta yaşayan insanlar bu sokakta herhangi bir olumsuzluğu değiştirebilmek için örgütlendiğinde, bunu başarabilecek güce sahip olmalı ve sonuçta bunu yapmış olmalı. Herkesin katılımcı olması lazım. Mesela, yerel yönetimlerin kurduğu eczaneler olsun, ilaç alamayacak durumda olan ve bunu ispatlayabilen insanlara ilaç dağıtılsın, ucuza ilaç verilsin ve burada çalışan insanlar olsun. Öyle şeyler yapılabilir ki, örneğin, bir ayakkabı fabrikası kurulabilir. Burada halk katılmalı, üretime de katılmalı, yönetime de katılmalı, yani katılımcı bir demokrasi olmalı diye düşünüyorum.

GÜLİN - Kentsel dönüşüm projeleri de gerçekleştirilebilir belki. Çok moda, ama bence şu anda yanlış anlaşılıyor. Mesela, kentsel dönüşüm denildiğinde, oradaki insanların, köhnemiş bir bölgedeki insanların çıkartılması olarak algılanıyor. Mesela, Sulukule örneğine bakalım olursak, oradaki insanlar, “Ben de yaşadığım yerden mutlu değilim, ben de bu çamurun içinde mutlu değilim. Ben de burada bir dönüşüm olmasını istiyorum” diyor. Ama katılım olmazsa, oradaki insanların çıkartılıp, başka bir yere gönderilip, yine orada eski yaşantılarını kurması, onların boşalttığı bölgeye de zengin insanların gelmesi olarak nitelendiriliyor. Ama eğer bu kentsel dönüşümü insanlar doğru bir şekilde uygularlarsa, rant kaygısı olmadan uygularlarsa, bunun da önüne geçilebilir diye düşünüyorum.

Prof. Dr. EROL KÖKTÜRK - Peki, söylemek isteyip de söyleyemediğiniz şeyler varsa, onları alalım. “Benim söylemem gereken bir şeyler var, bana sorulmayan bir şeyler var” deyip de aklınızda kalan şeyleri söyleyebilirsiniz.

GÜLİN - “Gençler politikaya katılmalı” dedik, ama aslında hiç politika konuşmadık. Ben, gençlerin artık apolitikleştiğini düşünüyorum; ben dahil olmak üzere. Ben de artık o kadar ilgilenemiyorum açıkçası. Önceden, annelerimiz, babalarımız her eyleme gittiler, her şeyi yaptılar. Ben, hayatımda sadece bir tane eyleme gittim. Sonuçta, bu da kötü bir şey, yani tepkimizi bile koyamıyoruz; çünkü gençler korkuyor. Benim annemin, tüm arkadaşlarımla ailesinin söylediği gibi, “Aman çocuğum, yapma, dayak yersin, başına bunlar gelir.” Sonuçta, büyüklerimizin yaşadığı belli, yakın geçmişimiz belli. O yüzden belli bir kaygı hissediyorum. Politika yönünden, hiçbir fikrini beyan etmeme, artık internet ve bilgisayar tutkunu olma... O yüzden de belki biraz daha duyarsız, biraz daha politikadan uzak. Belki medyanın da çok baskısı var.

Prof. Dr. EROL KÖKTÜRK - Eylemsizliğin arka planında duran neden gerçekten korku mu?

GÜLİN - Bence korku. Bir arkadaşım gitse bile, onun adına kaygılanıyorum, yani orada her şey olabilir diye kaygılanıyorum.

CANİP - Ben de öyle düşünüyorum. Ben apolitik olmamaya çalışıyorum, yani pek apolitik olduğumu düşünmüyorum. Mesela, bizim okulda Jeodezi ve Fotogrametri Kulübü var; Uğur hâlâ yönetiminde devam ediyor sanırım. Öğrenciler arasında Uğur’a getirilen en büyük eleştiri şudur: “Efendim, kulübe siyaset karıştırıyor.” Bir kere, siyaset, hayatın ta kendisi. Ayrım olmaz ki. Yani sağdan olabilir, soldan olabilir; bu kulüpte sağ görüşlü insanlar da, sol görüşlü insanlar da var tabii. Eğitimi konuşmak, bu bir siyasettir, bu bir politikadır. Hayatın kendisidir politika. Konuşmadan olmaz. Sokaktaki problemi çözmek, bu bir siyasettir. Bunu bilmek lazım. Ama insanlar korkuyor. Geçmişteki baskıcı yönetimler, hâlâ daha devam eden olaylar bile insanları korkutmaya yetiyor. Bu apaçık meydana, yani bunun tek şeyi korku.

UĞUR - Aslında benim belirtmek istediğim bir nokta daha vardı. Mesela, yerel yönetimlerde belli komisyonlar var; bu yönetimlerin içinde gençlere dair bir komisyon olması iyi olurdu... Bu noktada, gençlik üzerinde politikalar üretilebilirdi belki. Tabii, bu tüm gençleri kapsayan, sokakta belki mobilya gibi görünen o insanları da katabilecek, onların düşüncelerine değer verebilecek bir belediyeçilik, bir yerel yönetim anlayışı belki bu noktada bizlere farklı bir açılım getirirdi...

Prof. Dr. EROL KÖKTÜRK - Hepinize teşekkür ediyorum.